

## Az új élelmiszer törvényről

GOMOLA GYÖRGY

Budapest Főváros Tanácsa VB Mezőgazdasági és Élelmészügyi Főosztálya, Budapest

Az élelmiszerek feldolgozása és forgalombahozatala az utóbbi néhány évben hazánkban jelentős mennyiségi és minőségi változás keretében fejlődött mai jó tendenciájú színvonaláig.

A gazdasági körülményeknek ez a változása természetesen kiváltotta a jobb, egységesebb jogi szabályozás és kodifikáció igényét. Az új élelmiszer törvény a jogalkotás stádiumában van és helyes ennek az alkotásnak az elősegítése mind jogalkotói, mind jogalkalmazói fórumokon felvetett kérdések előzetes tisztázásával. Csak szerény igényű és terjedelmű koncepciókat szándékozom közrebocsátani, ezúttal jogalkalmazói pozícióból. Örvendetes alkalomnak tekintem *Jaksity György*: „Néhány gondolat az élelmiszerekre vonatkozó új szabályozás elé”. c. az Élelmészeti Ipar XXVIII. évf. 1. számában közzétett tanulmányában foglalt nagyon alapos elemzésekre épített javaslataihoz csatlakozni, azzal a néhány árnyalatnyi eltéréssel, mely csak erősítheti a tanulmányban foglalt következtetések megalapozottságát.

Nagy segítséget jelentene az új jogi szabályozás első sorban az élelmiszer feldolgozás, forgalmazás, minőség ellenőrzés gyakorlati szakembereinek ahhoz, hogy egységes értelmezést nyújtsanak.

A jogszabály tárgyi hatálya, jogi védelme alá indokolt vonni mindazt a nyers és feldolgozás előtt és alatt álló, már feldolgozott, raktározott, vagy szállított és kereskedelmi forgalomba bocsátott, vendéglátó- és cukrászipari kínálatba adott, növényi, állati, ásványi és *szintetikus* anyagokból feldolgozott terméket, mely emberi táplálkozásra alkalmas módon kerül a fogyasztóhoz.

Indokolatlan lenne megkülönböztetést tenni élelmiszerek és italok között (ideértve természetesen a bort is), mint ahogyan a jogi védelem tárgyává indokolt tenni az ivóvíz minőségű, de szerény véleményem szerint a táplálkozás élettani szempontból fontos és élelmiszer-kereskedelmi forgalomba kerülő ásvány – vagy gyógyvizet is, még akkor is, ha ezek a vizek nem szénsavval dúsítottak.

Ezt a gondolatot azzal egészítem ki, hogy hazánk ásvány- és gyógyvizekben gazdag és a jövőben nyomatékos szükséglet lesz ennek a kincsnek fogyasztásra alkalmas módon történő felhasználását fokozni. Némely magyarázatra szorul, de távlataiban elfogadható indoklású az a feltevés, hogy foglalkoznunk kell a *szintetikus* anyagokkal a kérdésével is. Abból a szempontból feltétlenül, hogy a jogi védelem alatt kell állniuk, amennyiben táplálkozási céllal kerülnek felhasználásra – és ennek lehetősége egyáltalán nem kizárt, ezért kell a származási fajtákat bővíteni az élelmiszerek körében is.

A szabályozás tárgyi hatálya alá indokolt vonni ezen kívül nemcsak a bel- földi, hanem a külföldi élelmiszereket is, melyek import útján kerülnek a fogyasztás körébe. Ezzel a lépéssel az egységes elbírálás lehetősége nyílna meg és megátalolná olyan import élelmiszerek behozatalát, melyek a hazai minőségi követelmények alatt állanak, vagy e követelményekkel éppen ellentétesek.

Számos gyakorlati példa bizonyítja a hatósági eljárásban, hogy ebben a vonatkozásban a hibák főeredője a hiányos, vagy nem létező szabályozás. (Pl. tiltott színezékes import italok.)

A vendéglátó- és cukrászipari termékek kivonása a szabályozás alól azért is céltalan lenne, mert a minőség ellenőrzés kialakult gyakorlata, pl. a Fővárosban koordináltan szervezett ellenőrzések és azok tapasztalatainak összegező szándékú elemzése és ennek kapcsán kezdeményezett közös, megelőzést is szolgáló intézkedések túlléptek a korszerűtlen szabályozás következményein. (Élelmiszer minőség koordinált információs rendszere, 1973.)

Elgondolásra készíttet a magánfogyasztási élelmiszerek} kizárása és annak egyáltaláni szükségessége a jogi szabályozás alól. Ugyanis, bár tendenciában csökkenő, volumenében mégsem jelentéktelen a házi élelmiszertartósítás, mely csak addig esne ki a szabályozás alól, míg saját célú felhasználást feltételez. Mily helyt azonban a felesleg akár jogosítvány nélkül is közfogyasztásra kerülnek, vonatkoztatni kell a szabályokat. Ezért aggályos az ilyen különválasztás kivált akkor, amikor más oldalon a házikert mozgalom, valamint a háztáji gazdálkodás termelése számottevően növekszik a jövőben. Vagy kissé szélsőséges esetként, de gyakorlatilag sajnos igazolhatóan, erdei mérges gombából készült étel elfogyasztását követően pl. a büntetőjog érdekeltté válhat gondatlan alakzatú cselekmény miatt szomszédi, szívességi alapon szolgáltatott élelmiszer esetében is.

Nem tartom tehát indokoltnak a magánfogyasztási élelmiszer kizárását a jogi védelem alól.

Az *élvezeti cikkek* merev különválasztása a jogi szabályozásban nem vezetne helyes útra két okból:

- a nemzetközi árucserre forgalom jelentős hányadát képezik,
- fogyasztásuk egyes esetekben társadalmilag, vagy egészségi okokból ugyan kifogásolható, de tudomásul kell venni, hogy mindennaposá vált.

Ilyen körülmények között az élvezeti cikkek emberi fogyasztásra alkalmasságához fűződő érdek, hogy a speciális problémák figyelembevételével ugyan, de egységes súlyú jogi rendezésben részesüljenek az élelmiszerekkel. Annál inkább, mert ha indokolt, akkor ennél a kategóriánál fokozottabban, hogy maximális hatósági ellenőrzés alatt álljanak az élvezeti termékek. Részben az ár és minőség közötti összefüggés, részben élettani szempontok indokolják okfejtésem valószínűségét. Magyarország kávé és szeszes ital fogyasztása Európai viszonylatban előkelőbb helyen áll, mint a biológiai szempontból fontosabb állati fehérje és zöldség fogyasztása.

Természetesen a társadalmi érdekek is úgy kívánják, hogy ez az egyensúly a biológiai szükséglet javára alakuljon, azonban a helytelen táplálkozási szokások és az életszínvonal fejlődésével óhatatlanul együtt járó negatív tendenciák összehatása esetében az élvezeti cikkek jogi szabályozásának egyenrangúvá tétele, különösen a szigor aspektusában feltételen követelmény.

A *kodifikáció* felmeríthetetlen haszna lenne, ha az új rendezéssel együtt az élelmiszerek feldolgozásával, forgalmazásával kapcsolatos hatályos és kellően korszerűsített jogszabályok részben egységes szerkezetben, részben higiéniai és árszabályokkal, szankcionálási rendelkezéseikkel összefoglaltan kerülnének kiadásra. Ez a jogalkalmazói igény találkozik az állami irányításnak a jogszabályok, valamint az ügyintézés egyszerűsítéséről és továbbfejlesztéséről alkotott kívánalmaival.

Ezért nagyon időszerű lenne:

- a kodifikáció egységesítése, a végrehajtás jogpolitikai igényei folytán,
- a jogszabályok időt állóságának biztosítása,
- az egységes szerkezetű rendezés annak megkönnyítésére, hogy az állami törvényességi felügyelet, az ágazati felügyelet és a szakfelügyelet együttműködése az élelmiszer minőség-védelmi munkát tovább javítsa.